

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Bona Volvntas Optimæ Consentiens. Seu De Sequendo In Omnibus Ductu Providentiæ Diviniæ

Foullon, Jean E.

Leodii, 1657

Sectio I. Primum fundamentum: Providentiam divinam universo regendo
præsidere.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-54992](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-54992)

P A R S P R I M A

Fundamenta bonæ voluntatis.

S E C T I O P R I M A.

Primum fundamentum, Providentiam divinam universo regendo præsidere.

I.
Providentiam Dei negavit nemo.

M I H I jam olim persuasum est, tam impium aut stolidum inter homines extitisse neminem, cui de Providentia Numinis cognitio sensusve defuerit. Quare cum aliquos lego, vel audio, eò horrendæ brutæque impietatis venisse, ut DEUM dixerint, motus Universi non curare, spectareque otiosum, & rebus quas condidit gubernandis absistere: prorsus existimo isthæc eos ex animi sententia non locutos: sed ita sibi, reluctante quamvis conscientia, persuadere conatos, ut eò liberiùs effrænis cupiditatibus, Numinis metu soluti, indulgerent. Atque adeò ipsos ne
nomi-

nominandos quidem fuisse arbitror : ut in rerum natura fuisse nescirentur, qui naturâ sese indignos fecerunt, cum tam execrandis vocibus illam contaminavêre, & affectavêre, vel simulavêre, ignorantiam manifestissimæ veritatis.

II. *Infideles
pradica-
vêre.* Eo de argumento D. Paullinus Sc-
vero scribens epist. 2. Nox, inquit,
*nocti indicat scientiam. Et vacare
jubeor, ut te, ô Deus, Dominum esse videam,
cum hanc lucem etiam noctes sciant, hoc est
principes vel operarii tenebrarum? Mens
nulla tam obscura est, si modò mens est;
conscientia nulla tam tenebrosa, si modò
sibimet sui conscia est: cui lux illa divinæ
rationis, & intelligentiæ, sese negaverit.
In promptu est scire, quod Deus rector
omnium est; quandoquidem in promptu
est videre, quod Deus est. Hoc omnis anima
videt, ad hoc mens nulla caligat, hoc etiam
Infidelium fides recipit. Placétne Infide-
lium aliquos testes adducere, aut eorum
testimonia recitare? De Græcis selectum
unicum, unicum de Romanis eximium
recitabo: quorsum enim pluribus testi-
monis*

moniiis congerendis bibliothecas com-
pilem? Aristotelem præstantissimi in-
genii fuisse ambigit nemo; vitam non in-
tegerrimam egisse, affirmant multi; de
DEO non rectissimè sensisse, suspicantur
quidam. Legitur tamen libro *περὶ κόσμου*
apud Stobæum, appellasse Deum mundi
*κυβερνήτην, ἡνιόχον, κορυφαῖον, νόμον, ἡγε-
μόνα*: gubernatorem, aurigatorem, choragū,
legem, Imperatorem, qui immotus, citràque
ullum laborem regat omnia, & administret.
Ipsam sententiam ex ejus verbis, eodem
prorsus sensu expressam, reddo. *Quod
in navi est gubernator, auriga in curru, co-
rypheus in choro, lex in urbe, in exercitu
Imperator: id Deus in mundo est. Præter-
quam quod illis regere laboriosum est, mul-
tisque motus ac curarum: huic verò nec do-
lorem affert nec laborem, corporeæ omnis in-
firmitatis experti.*

III. *Ejus ima-
gines ex
illis.* Quid sublimius & magnificentius
de DEO, ejusque Providentia,
apud Philosophos Christianos
audiamus? Finge tibi mundum navigiū
instar esse, æstu fluctibusque temporum,

ac ventis mutationum perpetuarum agitari: ad clavum hujus navigii sedet intenta gubernando Providentia Numinis. Mundus quaternis anni tempestatibus, velut totidem rotis, insistens, & perpetuò nunc sursum nunc deorsum circumvolutus, exhibeat imaginem currus Ezechieli objecti: eo curru vehitur majestas DEI, aurigante ejus Providentiâ. Fac mundum esse chorum Musicum, partibus omnibus suis supremi opificis laudes cantantem, jam Lydio molliq̃ue sono, tum Dorico ac Martio, modò voce læta accelerare, modò lenta languidâq̃ue, & suspiriis singultibûsque intercisa: harmoniæ artifex, choragûsque, & modulorum designator DEUS est. Esto mundus populosa urbs, civium, artium, negotiorum multimo: dâ varietate distincta: ejus æterna lex DEUS vetat quædam, alia imperat; deinde pro meritis vel castigat, vel muneratur. Dic mundum instar habere numerosissimi exercitus, cùm res omnes creatæ, quamvis inanimæ, eodem jure appellari possint militia mundi, quo astra Jeremias capite

capite 19. nominavit militiam cæli: eum exercitum armat, exarmátve, & in ordines suos cogit summus Imperator DEUS.

IV. *Et definitiones ex iisdem.* Philoni adeò placuerunt Aristotelicæ istæ imagines, ut ternas mutuatus suis de DEO scriptis inferuerit, binas libro de Abraham, tertiam libro de Monarchia. Nam ibi Deum nominat, τοῦ κόσμου ἡνιόχον καὶ κυβερνήτην, *Mundi aurigatorem & gubernatorem*: hîc ait, ex mundi motibus ordinatis DEUM rectorem intelligi, quomodò ex civitate benè composita agnosci sapientem magistratum. Sed Infidelium potiùs alterum audiamus Senecam. Quamquam alii Christianum fuisse velint: Christianè equidem loquitur, maximè ubi agit de Providentia Numinis, cui librum totum inscripsit, & sparsim plurima & significantissima operibus aliis intexuit. Aliquot solùm versus ad specimen ex libris Naturalium quæstionum transscribam. Sub primi libri initium inter multa de DEO præclara hæc habet. *Quid est Deus? Mens*

Vniversi.

*Universi. Quid est Deus? Quod vides totum
 & quod non vides totum. Sic demum ma-
 gnitudo sua illi redditur, quâ nihil majus ex-
 cogitari potest, si solus est omnia, opus suum
 intra & extra tenet. Quid ego interest inter
 naturam Dei & nostram? Nostri melior pars
 animus est: in illo nulla pars extra animum,
 totus ratio est. Audis DEUM dici omni-
 scium, omnitenentem, omnia ratione
 administrantem, invisibilem in se, visibi-
 lem in suis, animam vegetatricem Uni-
 versi. Ad hæc opinor, verba respexit
 Plinius lib. 2. cap. 7. luculentissimè de
 DEO locutus, utinam constantius: Deus
 . . . totus est sensus, totus est visus, totus au-
 ditus, totus animæ, totus animi, totus sui.
 Forfan & hæc Senecæ de illo meminerat
 lib. 2. Naturalium quæstionum. Vis illum
 fatum vocare? Non errabis: hic enim est ex
 quo suspensa sunt omnia, causa causarum.
 Vis illum Providentiam dicere? Rectè dices:
 est enim cujus consilio huic mundo providetur,
 ut inconcussus eat, & actus suos explicet.
 Vis illum naturam vocare? Non peccabis: est
 enim ex quo nata sunt omnia, cujus spiritu
 vivimus.*

vivimus. Vis illum vocare mundum? Non falleris: ipse est enim totum quod vides, totus suis partibus inditus, & se sustinens vi sua.

V. *Anima humana sensus de Providentia.* Quid autem miremur, illos priscae philosophiæ genios tam magnificè pronuntiasse, quandoquidem, uti Prosper, seu quis alius est scriptor Poëmatis de Providentia, cecinit, *Esse omnes sensere Deum, nec defuit ulli Auctorem natura docens, neque auctorem modò, sed & motorem ac rectorem perpetuum?* Demonstrare illud non possim efficacius ac potentiùs, quàm Tertulliani verbis in Apologetico ad Scapulam: *DEUM universo præsidere, vultis ex ejus operibus tot ac talibus, quibus continemur, quibus sustinemur, quibus oblectamur, quibus exterremur, vultis ex animæ ipsius testimonio comprobemus?* Quæ licet carcere corporis pressa, licet libidinibus & concupiscentiis evigorata, licet falsis Diis ex ancillata, cum tamen respiscit, ut ex crapula, ut ex aliqua valetudine, & sanitatem suam paritur, Deum nominat: hoc solo propriè, quia hic unus
Deus,

Deus, bonus, & magnus. Et, quod Deus de-
derit, omnium vox est. Iudicem quoque con-
testatur illum, Deus videt, & Deo commendo,
& Deus mihi reddet. O testimonium anima
naturaliter Christianæ! Edidit idem scri-
ptor aureum libellum de Testimonio ani-
mæ, ubi eam in medium advocat *simpli-*
cem, & rudem, & impolitam, & idioticam
... illam ipsam de compito, de trivio, de tex-
trina totam: Sciscitatúsque quid de Nu-
mine & ejus Providentia sentiat, hæsitantem
in responso, ac cunctantem, ducit ad
procellosum mare, scaphæque impositam
audit inter discrimina de DEO loqui, ejus
auxilium implorare, ipsi vota facere. Ita
nimirum cuiuslibet animæ insitus est de
DEO sensus Universi gubernatore, tem-
pestatum elementorúmque domino, bo-
norum ac malorum æquissimo dispen-
satore.

VI. Nec tantùm secreto naturæ im-
Trium mun- pulsu ex hominum quorumlibet
dorura testi- ore erumpit illa veritatis con-
monia. fessio: sed etiam ipsorum menti impressa
est, ut ex adspectu rerum creatarum, ex
fui

fui cognitione, ex conversionibus fortunarum, DEUM motorem ratiocinando cogantur agnoscere. Tres itaque Providentiæ Divinæ demonstratores & magistros habemus singuli, Mundum majorem, Mundum minorem, Mundum civilem. Mundum majorem vocamus, ad spectabile Universum ex plurimis partibus concorditer inter se discordibus compositum. Mundum minorem *μικρόκοσμον* olim philosophi hominem vocavere, quia corporis structurâ, animique conditione, rerum cæterarum quoddam est compendium. Mundum civilem populorum ac nationum fortunam dicimus, per pœnas ac præmia, per prospera & adversa fluctuantem. Quisquis intelligentiæ expers non est, ex ternis hisce argumentis, DEI Potentiam conditricem, Providentiam reatricem, Benignitatem altricem non potest non agnoscere.

VII. Si concentum musicum, lyræ-
Testimonium ve scitè percussæ sonum audie-
ab aspecta- ris, modulatorem licèt lyri-
bili mundo. cæ non intueare, ex cantu nihilomi-

nus intelliges. Si navem inter fluctus
ferri videas; passis modò velis, modò
contractis; nunc recto cursu, nunc ad vi-
tandos scopulos deflexo; etsi gubernato-
rem aspicere nequas, regere tamen non
dubites. Si civitatem pulchrè ordina-
tam, aciem in cuneos dispositam spectes,
statim conficias, magistratûs & Imperato-
ris opus esse, licèt operantes non videris.
Phidias, aliûsve artifex sculpendi eximius,
quamvis absens, ex suis cernitur operibus,
inquit Athanasius lib. I. contra Gentes.
Eundem in modum DEUS, ex se corpo-
reis oculis inaspectabilis, agnoscitur ta-
men ac cernitur ex partium Universi dis-
positione pulcherrima, sapientissima agi-
tatione, concentu elegantissimo. Quod
de creatore rerum dixit D. Augustinus
lib. II. de Civitate cap. 4. idem de creatu-
rum conservatione dicendum est: *Exceptis
propheticis vocibus, mundus ipse ordinatissima
sua mutabilitate & mobilitate, & visibilium
omnium pulcherrima specie, quodammodò ta-
citus & factum se esse, & non nisi à Deo ineffa-
biliter atque invisibiliter magno, & ineffabili-*

ter atque invisibiliter pulchro, fieri se potuisse
 proclamat. Insonat undique auribus nostris
 vox clamantis mundi: ingeruntur undique
 oculis radii divinæ lucis. Unde illæ Orato-
 ris Christiani voces, Minutii Fælicis in
 Octavio: *Quid potest esse tam apertum, tam
 confessum, tamque perspicuum, cum oculos in
 calum sustuleris, & quæ sunt infra citràque
 lustraveris: quàm esse aliquod Numen præ-
 stantissimæ mentis, quo omnis Natura inspi-
 retur, moveatur, alatur, gubernetur?*

VIII.

*Deum ho-
 mo agnoscit
 ex se.*

Jam si homo ab Universi con-
 templatione ad semetipsum co-
 gitationes suas reflexerit; si cor-
 pus suum, animamque nosse
 cœperit; si se esse, vivere, intelligerèque
 intellexerit? Tum verò fieri nequit, ut
 gradum non faciat ad conditorem suum ac
 moderatorem DEUM. Quo cognito, si
 non solùm bonæ intelligentiæ, sed etiam
 bonæ voluntatis erit, conditoris sui ac
 moderatoris malet esse quàm suus, & ab
 illo in omnibus pendere potius eliget
 quàm à se. Multis certè Infidelibus id
 contigisse reor, quod de se Hilarius, li-

bro de Trinitate claufurus, luculentis verbis profitetur, ut ex cognitione sui DEUM agnoscerent, agnitum sequi & amare constituerent. Apud D. Birgittam libro Revelationum 6. cap. 5. de muliere Ethnica narratur: quæ ex solius corpusculi sui structura ita ratiocinata est, ut se dominam sui ipsius non esse conficeret: neque enim, inquiebat, manus illæ tam expeditæ, oculi illi tam capaces ac celeres, illi tam affabrè coagmentati artus à me sunt: si à me non sunt, nec mei sunt, ejus sunt qui fecit: si ejus sunt, qui fecit, ei magis quàm mihi debeo impendere, ei lubenter reddere cùm repetet, ei obsequi, ad ejus arbitrium me meaque componere. Eum ferè in modum Ethnica argumentabatur. Quid autem posteaquam ad veræ religionis diem, ex tenebris superstitionum, DEO sensim manducente, emerit? Quàm propensa & firma voluntate sese illi totam permisit? Quàm ardente animo Providentiam illius vitæ deinceps omniducem amplexa est?

IX.
Et exfor-
tunis pu-
blicis.

Unici corpusculi humani confi-
deratio tantum profuit ad veri-
tatis cognitionem: non plus po-
terunt quotidiana spectacula populorum,
inter prospera & aduersa mirabili vicissi-
tudine transeuntium, cum indubitata ad-
ministrantis & iudicantis providentiæ te-
stificatione? Vident enim oculati omnes
in publicis plurimis eventibus digito DEI
scriptum, quod D. Augustinus annotavit
lib. 3. de Trinitate cap. 4. *Nihil fit visibiliter
& sensibiliter, quod non de interiore invisibili
atque intelligibili aula Summi Imperatoris aut
jubeatur, aut permittatur, secundum ineffa-
bilem justitiam premiorum atque poenarum,
gratiarum atque retributionum, in ista totius
creaturæ amplissimâ quadam immensâque re-
publica.* Orbis totius diluvium, Sodo-
morum ignes, Ægyptiacas plagas, Nabu-
chodonosoris emotam mentem, Baltassa-
ris prænuntiatum interitum, aliâque ejus-
modi publica supplicia, sacræ literæ Orbi
universo promulgavêre. Quia palàm pa-
trata, publicèque testata sunt, etiam Infi-
deles, quibus ea recitari contingit, fidem

adhibent, nec dubitant quin divinitus, & à Numine, res hominum sciente ac curante, acciderint. Sed non omnibus ista recitantur: neque enim sacrarum literarum voces ubique adhuc auditæ sunt. Non tamen defuere sua nationibus singulis, vel in imo barbarici sinu abstrusis, propria de Providentiæ divinæ regimine testimonia, per manus à majoribus tradita, vel ex monumentis repetita. Americani toto Oceano à nobis, & ab animorum cultura ad sæculum usque proximè præcedens semotam, habitant populi numero plurimi, linguis distincti, ingenio inculti, moribus efferi. Apud illos in Peruano regno natus Ynca Garcilassus scribit, pro certo passim haberi, narrarique, de natione quadam contermina, quæ cum se criminibus Sodomitarum vulgò tota contaminasset, eodem supplicio absumpta est, tactis de cælo exustisque ad unum omnibus, ut nihil de polluta ac scelerosa stirpe præter memoriam superesset. Tam spectabili ad omnes exemplo, excitatum in Americanis gentibus, quem na-

tura

tura aperuerat, inquinati mores obfuscâr-
rant, Numinis rectoris, iudicis, vindicis
sensum ac metum.

X. *Elemento-
rum ordo.* Transcendamus tantisper obvias
illas ingeniis, quamvis hebetibus
& obtusis, cogitationes: & philo-
sophicis oculis mundi partes præcipuas,
structuramque earum ac cursum intuea-
mur. Terram pondus suum fixit, & cen-
tro circumligavit: cætera elementa pro
ponderis sui portione ordinem quæque
suum obtinent, inter se mirabili conso-
nantia dissona. Terra frigida frigidæ
aquæ vicina est: aquam humidam humi-
dus aër contingit: calido aëri ignis calidus
superfertur. Contra siccitas terræ humori
aquæ opposita est: aquæ frigus aëris ca-
lori contrarium: humor aëris siccitati
ignis inimicus. Si ex aliorum philosopho-
rum sententia placebit aliter de elemen-
torum numero, ordinéve, aut qualitati-
bus differere: si corpusculorum, varios in-
situs figurásque coagmentatorum, tria
quatuórve genera in materiæ primæ &
elementorum vicem substituere: mane-

bunt nihilominus adjuncta dissimilibus similia, mobilia quietis, cita tardis, dura liquidis. Quis tam aptè singula locis suis disposuit? Quis discordibus indixit concordiam? Quis tam ordinatis inimicitiis concinnissimam amicitiam temperavit? Quis legum suarum observantiam hactenus ab illis exêgit, & deinceps exacturus est, nisi præstantissima aliqua mens, rerum omnium facultates ac fines infatigabili intellectu complexa, quæ ipse Deus est. Audio itaque respondentia undique corpora & elemêta interrogationibus nostris, idem quod mortalium omnium nomine Psalmista canebat, *Ipse fecit nos, & non ipsi nos: Ipse regit nos, & non ipsi nos.*

XI. *Firmamenti magnitudo.* Ab elementis transcendamus ad cælum, & omisso Solis planetarumque cæterorum, ut mirabiliter constante & composito, ita & satis cognito cursu, solam stelliferi cæli seu firmamenti magnitudinem, altitudinem, velocitatem ex celeberrimis Astrologis metiamur. Terram, quantacumque est, seu miliarium millia novemdecim leucarumve

rūmve horariarum millia sex, seu eò plus ambitu complectitur: asserunt astrologi præ firmamento tam exiguam esse, ut si illic collocetur ne videri quidem possit. Stellarum enim notabilium minimas, quæ magnitudinis sextæ appellantur, terram octodecim partibus excedere: quæ primæ magnitudinis sunt septies supra centies terra majores esse. Numerari autem notabilium stellarum mille ac viginti duas: aliarum milliones septuaginta & unum, ducenta & novem millia, ac sexcentas. Unde confici facillimè potest, *quàm sit magna domus Dei, & ingens locus possessionis ejus: quàm vasta & immensa firmamenti spatia, tot ac tantas moles corporum distinctis locis continentia.*

XII. Inde etiam consequens est, alti-
Altitudo. tudinem firmamenti meritò Si-
 raciæ mirabilem visam, Eccles. cap. 43.
 quando tanta corpora hominibus è terra spectantibus tantilla appareant. Colligit cum Alphragano Clavius extimam cæli astriferi superficiem hinc distare, milliariū Italicorum millionibus centum sexa-

ginta & uno, octingentis octoginta quatuor millibus, nongentis quinquaginta tribus: id est millionibus circiter horariorum leucarum tribus supra quinquaginta. Itaque si illinc molaris devolveretur, etsi millia passuum ducenta in horas singulas impulsu naturali conficeret, ante nonagesimum tamen annum terram non attingeret. Ut vel ob hanc causam accommodatissime Deus in Sacris literis vocetur *Altissimus*, & Christus dicatur *Filius Altissimi*, & ab Angelis *Gloria Deo in excelsis* cantata sit, & Isaias viderit *Dominum sedentem super solium excelsum & elevatum*.

XIII. De velocitate autem immensæ *Celeritas* illius machinæ vix sine vertigine cogitari serio queat. Stellæ lineæ æquinoctialis, scribit Clavius in Sphæræ caput nonum, emetiri hora una milliarius milliones quadraginta duos, trecenta octoginta quatuor millia, quadringenta triginta septem: id est, ut rectè colligit Richeomus, horariorum leucarum milliones circiter quatuordecim. Quantum scilicet eques vix millibus annorum tribus
confi-

conficiat: quantâ velocitate non feratur glans ferrea, tormento murali impulsa, si septies terram circumvolet, dum semel Salutatio Angelica percurritur. Quod celeritatis in tam vasto corpore miraculum intellectus humanus, quàm velocissima conceptione, sequi non potest. Atque adeo quidam eo miraculo absteriti, alium cælorum situm motumque describere moliti sunt; nec tamen, utcumque cogitârint, incogitabilem prorsus pernicipitatem orbium illorum evasere. Itaque à Vate Regio verissimè dictum Psalmo 18. *Cæli enarrant gloriam Dei*, sermone muto illo quidem, sed aperto ac velociter currente quotidianæ revolubilitatis. Et postquam Deum auctorem, motorem, gubernatorem mortalibus prædicavere, docent illos exemplo suo debitam Supremi Numinis voluntati observantiam. Stellæ enim in custodiis suis dicunt, cum Propheta Baruc, *adsumus, & lucent ei qui fecit illas. Non sibi lucent, sed Deo: nec, si velle possint, aliud velint quàm Deus. Obscuritatem, lumen,*

motum, molem suam amant, quia voluit Deus. Custodiis quæque suis & stationibus fixæ sunt, quia vult Deus. Trepidabunt, si trepidationis motus in cælo est: in oppositum impulsui suo rapiuntur, extinguuntur, corrumpentur, corruent, si volet Deus. Utinam Christiani, quorum conversatio in cælis esse debet, discant loqui linguâ cælorum, & facere verbum Domini, nec præterire præceptum quod posuit.

XIV.
Hominis contemplatio.

Difficilis fortassis quibusdam ea lingua videatur: familiariorem itaque audiamus, & domesticam humani corporis. Sexcentos in illo musculos medici deprehendêre, eorumque officia sexies mille. Ossa trecenta annumeravêre, alia aliis inserta & infibulata: singulorumque officia quadraginta, id est universorum millia duodecim. Osseam compagem spectata, quod σκέλετος dicimus, & cum medicorum principe eloquentissimum artificis sui panegyricum fatebere. Adde illi arborem venarum, ex hepate nascentium, arteriarum è corde,

NERVO.

nervorum è cerebro. Dein partes singulas scrutare, oculi fabricam, manuum structuram, cæterorum membrorum dispositionem, elementa quatuor in totidem humores corporis contracta, cæli situm & lumina in capite humano velut compendio exhibita, quaternas anni tempestates totidem hominis ætatibus expressas. Animæ facultates, & situm corporis, inter se compara, cum Philone libro 2. Allegoriarum legis. Vide rationem in summo capite sedentem, Regis instar, stipatamque sensuum satellitio. Irascibilem animalis facultatem in pectore clausam, septamque ossibus circum, velut loricâ. Concupiscibilem in infima regione, instar pedissequæ positam. Adverte quàm admiranda celeritate voluntati tuæ oculi, palpebræ, lingua, manus obsequantur: ut arcana illa & stupenda luminum interiorum, ex defæcatissimo sanguine emicantium, quos spiritus animales dicimus, in imaginando, reminiscendo, intelligentiæ subserviando, obsequia taceam. Disce, quantam anima tua auctori suo obedi-

tiam debeat, cum imperanti animæ eum in modum corpus obtemperet.

XV. *Harmonica
Dei gubernatio.* Postquam te contemplatus fueris, ad integras nationes, & universum hominum genus, oculos circûfer. Linguæ diversissimæ, innumeris vocibus constantes, partim inter se similibus, partim dissimilibus, iisdem tamen ubique literis, non tibi manifestè Deum nationes dividentem designabunt, etsi Babylonicam confusionis turrim in sacra Scriptura non legeris? Perspice interiùs varia ingenia & mores nationum: attende ubique paupertatem divitiis oppositam, vitia virtuti, sapientiam stultitiæ, vires infirmitati, prospera adversis, nascentemque ex ea compugnantia, velut ex contrariis vocibus, suavem harmoniam, proprium Dei opus. Considera subitas conversiones rerum publicarum, mirificas fortunarum vicissitudines, regnorum subitos ortus de nihilo, & præcipites occasus in nihilum. Dubitare non poteris, quin isthæc omnia à suprema mente dispensentur, ac regantur, licèt manum regentis

regentis non videas. Quamadmodum enim in mundo visibili, & in corpore humano, aptissima illa similitum, ac dissimilitum compositio Deum auctorem ac rectorem pronuntiat: ita & in civilis mundi partibus populorum, ingeniorum, fortunarum, parium dispariumque, jucunda mistura. Ut æquè de mundorum trium harmonica modulatione dici possit, quod apud D. Augustinum legitur tomo 4. in carmine alterius scriptoris de mundi pulchritudine: *Rapidum tardo, & rata currens hac & hac vaganti: Statisque moventia, densis rara, magna parvis: Obscuris flammiferata, nigra luminosis: Intercidentia natis, nata nascituris: Medium extremis, medio illa, & ima summis, Concordant lege superna, lege dico veri: Vnum carnem modulantur, concinuntque in unum.*

XVI. *Ambulandum coram Deo.* Stabilissimum hoc Providentiæ Divinæ fundamentum meliùs claudere non possumus, quàm D. Anselmi verbis Profologii capite 4. *Gratias tibi, bone Domine, quia quod credidi te donante, sic intelligo te illuminante: ut si te esse*

esse nolim credere, non possim non intelligere. Et si te meæ mundique omnis gubernationi perpetuò intendere, religio divina non persuaserit, ratiocinatio tamen humana evicerit. Anachoreta Ludovicum Blofium, Lætienfis Coenobii Præfulem, de præceptis Christianæ vitæ adire per intervalla solitus, hæc aliquando accepit Dei ad Abrahamum verba, Gen. 17. *Ambula coram me, & esto perfectus.* Ad tuguriolum reversus, expendere primùm illa summam, deinde pervaria excitandæ voluntati diducere: nunc intelligentias Deo fervientes contemplari; nunc coelos, ac stellas coram Deo, id est ejus jussu, ambulantes; nunc elementa ac meteora ipsius imperiis obsequentia; jam mista omnia, jam corpus suum, jam gentium nomina & fata ex unius Domini nutu suspensa. Inter tot exempla undique oculis ingesta, valdè indecorum & iniquum fore, si ipse non ambulet coram Deo, & ad nutum illius agat quævis ac patiatur. Eum ferè in modum secum ipse ratiocinando dies totos exigebat, sui vix memor: donec

donec Blossius longè diutiùs solitò abesse miratus, ultrò adivit, sciscitatúsque est, quid sibi vellet tam diuturna absentia. At ille : quod enim, inquit, ex te documentum altius, fæcundiùsque, & magis inexhaustum accipiam, quàm ut cum rebus omnibus creatis ambulem coram Deo, in ejus voluntate defixus, & ad ejus manum atque impulsum semper intentus?

SECTIO SECUNDA.

Alterum fundamentum :

*A Providentia Divina res etiam minimas,
& fortuitas, curari.*

I. Res nulla
Deo indi-
gna. **I**Ndignè de Deo sensère Infideles illi apud Minutium Fælicem in Octavio, qui extorqueute veritatis testimonium naturâ, Providentiam Divinam universo præsidere fassi, indignam ejus sollicitudine rerum minutarum sollicitudinem existimabant. Sed si indecora Deo non fuit vel minimorum creatio, cura etiam de minimis.